

Anna Mieniuk

nauczyciel kształcenia zintegrowanego
Szkoły Podstawowej Nr 47
im. Jana Klemensa Branickiego
w Białymstoku

WYKORZYSTANIE EDYTORA TEKSTU DO PISANIA TEKSTÓW SWOBODNYCH W KLASIE III

Współczesna szkoła polska za jedno z głównych zadań dydaktyczno - wychowawczych uznaje kształtowanie twórczej postawy uczniów. Jest to otwartość na doświadczenia oraz dostarczanie dziecku właściwie dobranych w szerokim zakresie bodźców związanych z emocjami, pragnieniami i myślami, czyli dążenie do korzystania z całego bogactwa doświadczeń. Dzięki tym doznaniom zachowanie ucznia staje się mniej schematyczne, a bardziej spontaniczne i twórcze. Wszystko to możemy osiągnąć stosując różnorodne nowatorskie metody i techniki pracy na zajęciach. Jednymi z ciekawszych są techniki C. Freineta, w których uwzględnił on rozwój dziecka, jego potrzeby i naturalny sposób życia. Wielki nacisk położył na obserwację i poznanie dziecka na tle jego warunków środowiskowych. Dominujące miejsce w koncepcji pedagogicznej Freineta zajmuje swobodna działalność twórcza dzieci, a wśród nich swobodny tekst. Jest on szczególną formę ekspresji słownej, która w pierwszym rzędzie ma na celu uwolnienie dziecka i nauczyciela od stereotypowych schematów, podczas których uczniowie analizują czytanki, piszą mechanicznie różne ćwiczenia i zamykają się w kręgu cudzych słów, myśli, które pozostaną obce nawet wtedy, gdy nauczą się ich na pamięć. Żyją przy tym w ciągłym strachu przed oceną nauczyciela.

Według H. Semenowicz umożliwienie dzieciom własnej twórczej wypowiedzi może spełniać ważne zadania:

- rozbudzić wrażliwość na piękno słowa,
- wyrobić poczucie odpowiedzialności za własne wypowiedzi,
- wyzwolić zdolności do porównywania i oceniania informacji,
- wykształcić umiejętność wypowiadania swych myśli, wrażeń, przeżyć, wątpliwości.

W mojej pracy w klasach niższych często wykorzystuję technikę swobodnych tekstów. Doskonałe efekty daje zastosowanie (zwłaszcza w klasie III) na tych zajęciach komputera, a mianowicie edytora tekstu WORDPAD i WORD. Warunkiem jest zapoznanie uczniów z zasadami prawidłowego pisania na klawiaturze, aby uniknąć wyrobienia złych nawyków w tym zakresie.

Zajęcia te najczęściej przebiegają w sposób następujący: Dzieci redagują swoje teksty na komputerze (sprawnie przy tym poprawiają błędy ortograficzne i stylistyczne, wprowadzają zmiany w tekście). Nadają mu ciekawą postać poprzez dobór czcionek, krojów pisma, wprowadzanie własnych ilustracji (które wykonują w programach malarskich (graficznych) np. PAINT, COREL DRAW, kopiują z INTERNETU, stosują różne ciekawe techniki plastyczne, a nawet przy pomocy nauczyciela wklejają własne zdjęcia). Na koniec podpisują się. Potem kolejno przechodzimy od stanowiska do stanowiska i dzieci odczytują prace. Omawiamy wspólnie i poprawiamy nie zauważone wcześniej przez autora błędy, dyskutujemy nad treścią i kompozycją utworu, proponujemy zastąpienie jakiegoś wyrażenia innym, wyjaśniamy (jeżeli wystąpiły) błędy rzeczowe, krytykujemy powtórzenia itp. Autor przyjmuje poprawki lub uzasadnia swój punkt widzenia. Z tą pracą wiążemy ćwiczenia słownikowe, które Freinet nazywa "polowaniem na słowa". Wyrazy bliskoznaczne,

przeciwieństwa, przenośnie, wszystkie elementy języka i słowotwórstwa znajdują miejsce w tych rozmowach. Możemy powtarzać, utrwaląć i rozszerzać wiadomości z ortografii, gramatyki, stylistyki zgodnie z zadaniami przewidzianymi programem nauczania. Potem cała klasa głośnie przez podniesienie ręki za przyjęciem najciekawszych utworów. Ten moment zajęć jest bardzo ważny, ponieważ z jednej strony jest pewnym miernikiem upodobań uczniów, a z drugiej przyczynia się w sposób zupełnie naturalny do wyrobienia opinii i zmusza je do zastanowienia się nad kryteriami decydującymi o wartości utworów. Nagrodą jest wydrukowanie najciekawszych prac, powieszenie ich w KĄCIKU MŁODEGO TWÓRCY, opublikowanie w gazetce szkolnej, a nawet wysłanie na konkurs literacki.

Moje obserwacje potwierdzają, że użycie komputera wyraźnie ośmiela i aktywizuje uczniów, a szczególnie dzieci dysgraficzne i dysortograficzne, które na co dzień niechętnie wypowiadają się pisemnie. Pisząc w edytorze tekstowym nie blokują się, bo nie zagraża im problem nieczytelnego pisma, czy też błędów ortograficznych. Takie zapewnienie komfortu psychicznego wszystkim uczniom przyczynia się do pozytywnej motywacji w czasie zajęć, a co za tym idzie lepszej koncentracji uwagi, zapamiętywania i myślenia, w efekcie zaś zwiększenia efektywności pracy. Warto też zaznaczyć, że praca z komputerem stanowi doskonały sposób na usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej, orientacji przestrzennej i refleksu u uczniów. Stwarza również wiele okazji do kształtowania osobowości wychowanków: uczy wytrwałości, umiejętności samodzielnego podejmowania decyzji i dokonywania właściwych wyborów (uczy zwłaszcza samokontroli i samooceny). Współzawodnictwo nie jest natomiast wskazane, gdy chcemy uzyskać efekty w zakresie myślenia twórczego. Pobudzająco działają wtedy raczej dowody uznania wyrażane przez nauczyciela. Wykorzystywanie komputera podczas zajęć nie pozostaje również bez znaczenia dla dyscypliny podczas ich trwania: nie ma potrzeby upominania czy zachęcania któregośkolwiek z uczniów do pracy. Z drugiej strony, podczas lekcji z komputerem nigdy nie panuje idealna cisza, ale raczej „szumek twórczy” wynikający z emocjonalnego zaangażowania dzieci w wykonywanie zadań. Należy jednak pamiętać, że nauczyciel powinien cały czas kontrolować czas pracy, gdyż długotrwała praca z komputerem może stać się źródłem nerwic, lęków czy negatywnych postaw, skutkiem wad postawy (skrzywienia kręgosłupa), wad wzroku, uszkodzeń nerwów odpowiedzialnych za ruchy nadgarstka i dłoni. Powinno się go traktować jedynie jako środek wspomagający nauczanie. Nie zastąpi on nigdy naturalnego kontaktu z nauczycielem – żywym człowiekiem. Nauczyciel zaś decydując się na wykorzystanie komputerów podczas zajęć powinien mieć świadomość, że zbyt częste stosowanie tego samego programu może wyrobić u uczniów pewien schemat postępowania, doprowadzić do automatycznego wykonywania zadań, ograniczając w ten sposób inne możliwości poznawcze i zdolności do twórczego myślenia. Może również znużyć lub zniechęcić dzieci. Pamiętajmy zatem o urozmaiceniu ćwiczeń i zasadzie stopniowania trudności.